

Z kroniki naukowej

EUROPEJSKA WSPÓLPRACA TERYTORIALNA DLA ROZWOJU OBSZARÓW PRZYGRANICZNYCH POLSKI, CZECH I NIEMIEC

Konferencje organizowane na uniwersytecie mają w większości charakter środowiskowy, tzn. jej prelegentami i uczestnikami są przeważnie przedstawiciele świata nauki. Jednak o współpracy transgranicznej nie sposób dyskutować bez włączenia do debaty praktyków, którzy w swych codziennych działaniach inicjują i kształtują takie kontakty i dzięki którym możemy mówić o rozwoju obszarów przygranicznych. Organizatorom konferencji na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego w dniu 29 maja 2015 r. udało się pozyskać do współpracy nie tylko naukowców z ośrodków akademickich Niemiec (*Europa Universität Viadrina* Frankfurt/O., *Fachhochschule der Sächsischen Verwaltung*) oraz Czech (*Univerzita Pardubice*), ale również przedstawicieli władz regionalnych i lokalnych. Dzięki temu ważnym współorganizatorem konferencji był Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego oraz Euroregion Glacensis, reprezentujący gminy i powiaty położone wzdłuż granicy polsko-czeskiej.

Warto kilka słów poświęcić samej tematyce konferencji, sformułowanej trochę na przekór obowiązującym unijnym regulacjom. Otóż Europejska Współpraca Terytorialna jako jeden ze zdeklarowanych celów unijnej polityki spójności jest w nowym okresie programowania finansowana wyłącznie w ramach współpracy bilateralnej. Oznacza to brak możliwości udziału w polsko-niemieckim programie *Interreg* czeskich beneficjentów, czy niemieckich w programie polsko-czeskim. Konferencja miała na celu zainicjowanie dyskusji na temat możliwości współpracy trójstronnej, uznając wartość współpracy transgranicznej dla wzmocnienia potencjału rozwojowego pogranicza polsko-czesko-niemieckiego traktowanego jako całość.

Uroczystego otwarcia obrad dokonał prorektor Uniwersytetu Wrocławskiego prof. dr hab. Karol Kiczka, dziekan Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii prof. dr hab. Włodzimierz Gromski, dyrektor Instytutu Nauk Administracyjnych prof. dr hab. Adam Błaś oraz w imieniu samorządowców wicemarszałek Województwa Dolnośląskiego Andrzej Kosiór odpowiedzialny w urzędzie za współpracę międzynarodową. Wspólnym elementem wystąpień otwierających obrady było wskazanie na szczególne znaczenie Dolnego Śląska – regionu bolesnych, historycznych konfliktów, ale również wzajemnego przenikania się na wielu płaszczyznach wpływów polskich, czeskich i niemieckich. Podkreślenia wymaga fakt, że obecnie podstawowym spoiwem współpracy transgranicznej są wspólne doświadczenia i wspólne wartości. Konferencja odwoływała się do wartości państwa prawa stanowiących fundament działania władz Polski, Czech i Niemiec oraz Unii Europejskiej.

Specjalne słowa powitania wystosował ponadto główny współorganizator i partner naukowy konferencji – rektor Wyższej Szkoły Zawodowej Administracji Saksońskiej w Miśni prof. dr Frank Nolden, który w krótkim wystąpieniu zaprezentował system kształcenia pracowników administracji publicznej w Saksonii.

Obrazy zostały podzielone na trzy panele tematyczne, przy czym prelegenci każdego z nich reprezentowali zarówno ośrodki akademickie, jak i jednostki samorządu lokalnego i regionalnego. Panel pierwszy, którego pomysłodawcą był dr Marcin Krzymuski, kierownik projektu Centrum Kompetencyjne EUWT z Uniwersytetu Europejskiego Viadrina poświęcono w całości instytucji Europejskiego Ugrupowania Współpracy Terytorialnej. EUWT może być powoływane przez władze publiczne państw członkowskich już od 2007 r., jednak w pierwszych latach polskie jednostki samorządu terytorialnego podchodziły do tego instrumentu z wyraźną rezerwą. Brakowało dostatecznej wiedzy i doświadczenia w obliczu skomplikowanej procedury tworzenia i rejestracji wymaganej w przepisach prawa unijnego i krajowego. Dlatego inicjatywa utworzenia w naszym regionie Europejskiego Ugrupowania Współpracy Terytorialnej o nazwie „EUWT NOVUM z o.o.” przez Województwo Dolnośląskie, polskie i czeskie części euroregionów Glacensis i Nysa oraz cztery regiony czeskie: liberecki, ołomuniecki, kralowohradecki i pardubicki otwiera bez wątpienia nowy etap współpracy. Wicemarszałek Województwa Dolnośląskiego Andrzej Kosiór podkreślił w swoim referacie, że zgodnie z zasadą subsydiarności EUWT NOVUM będzie podejmować wyłącznie inicjatywy o szerszym zasięgu i większych możliwościach. Priorytetowe znaczenie będzie posiadać realizacja „Strategii zintegrowanej współpracy czesko-polskiego pogranicza”, która wskazuje na ruch turystyczny oraz transport (drogowy i kolejowy) jako kluczowe dziedziny rozwoju. Wicemarszałek wyraził również przekonanie o konieczności poszukiwania możliwości współpracy z podmiotami publicznymi z Niemiec. Następny referat, wygłoszony przez dra Tomasza Studzienickiego z Akademii Morskiej w Gdyni zawierał syntetyczne zestawienie profilu 50 istniejących EUWT w Europie. Okazuje się, że pomyślnie przejście skomplikowanej i wielomiesięcznej procedury rejestracyjnej nie stanowi gwarancji sukcesu ugrupowania. Zdarzają się bowiem przypadki utworzenia organizacji wyłącznie na papierze, za którym nie idzie wyposażenie w niezbędną kadre i finanse. W związku z tym plany EUWT NOVUM otwarcia biura w Jeleniej Górze zatrudniającego początkowo dwie osoby należy ocenić jako bardzo wyważone. Perspektywa skutecznego aplikowania o środki unijne nie tylko w ramach programu EWT, ale również programów sektorowych pozwoli na sukcesywne zwiększanie potencjału administracyjnego i finansowego ugrupowania.

W panelu drugim, poświęconym zagadnieniom współpracy transgranicznej z perspektywy nauk administracyjnych, przewidziano dwa referaty naukowe: dr Renaty Kusiak-Winter oraz dr Agnieszki Chrisidu-Budnik z Uniwersytetu Wrocławskiego oraz wystąpienie przedstawiające punkt widzenia praktyków, reprezentowanych przez prezesa Euroregionu Glacensis i wieloletniego burmistrza Kudowy Zdrój, a obecnie radnego Sejmiku Województwa Dolnośląskiego Czesława Kręcichwosta oraz euromenadżerkę Miasta Náchod Janę Horákovą. Nauki administracyjne postrzegają współpracę transgraniczną jako zjawisko wielopłaszczyznowe, które powinny badać różne dziedziny nauk społecznych. Punktem wyjścia jest analiza złożonych podstaw prawnych współpracy, ale szybko się okazuje, że niezbędne jest uwzględnienie uwarunkowań politycznych, ekonomicznych i społecznych. Na te ostatnie wskazują tzw. umowy relacyjne, czyli umowy oparte na osobistym zaufaniu, w których jedna strona wybrała swojego kontrahenta ze względu na wiążący go z nim stosunek zaufania albo też stosunek ten wytworzył się w toku trwałych kontaktów. Przekonującą egzemplifikację umowy relacyjnej we

współpracy transgranicznej zaprezentowali w swoim wystąpieniu wspomniani wyżej praktycy. Głównym punktem odniesienia referatu Cz. Kręcichwosta i J. Horákové były postanowienia Strategii Miasta Europejskiego Kudowa – Náchod na lata 2014–2024, która została przyjęta w ramach sformalizowanej umowy miast partnerskich zawartej przez organy wykonawcze obu miast przygranicznych (Deklaracja Miasta Europejskiego Kudowa – Náchod). Jednak nie sposób wyobrazić sobie, że realizacja tak ambitnych założeń strategii będzie możliwa bez osobistych, bezpośrednich kontaktów międzyludzkich, opartych nie tylko na wspólnej wizji, ale również na wspólnych doświadczeniach i zaufaniu. Wśród ważnych projektów obu miast na uwagę zasługuje wizja utworzenia Uzdrowiska Europejskiego Kudowa Zdrój – Náchod. O ile infrastruktura uzdrowiskowa po stronie polskiej jest powszechnie znana, to być może mało kto wie o planach rewitalizacji uzdrowiska Beloves w Nachodzie, które w przyszłości znacząco wzmocni istniejący potencjał uzdrowiskowy Kudowy. Plany te doskonale wpisują się w urzeczywistnienie celów priorytetowych EUWT NOVUM, do których – przypomnijmy – należy turystyka, w tym turystyka uzdrowiskowa. Widać zatem, że na przyszłość otwiera się wiele perspektyw wielopoziomowej współpracy transgranicznej ponadnarodowych władz regionalnych z lokalnymi.

O ile dwa pierwsze panele prezentowały zagadnienia współpracy transgranicznej jednostek samorządu terytorialnego, to w panelu trzecim prelegenci przyjęli perspektywę innych dziedzin administracji publicznej. W codziennych kontaktach transgranicznych ważna jest również współpraca urzędów skarbowych czy organów egzekucyjnych w administracji publicznej. Docent Heike Grassl z Wyższej Szkoły Zawodowej Administracji Saksońskiej w Miśni zwróciła uwagę na problematykę międzynarodowej wymiany informacji w sprawach podatkowych, zdominowaną koniecznością zapobiegania nieuczciwej konkurencji podatkowej. Z kolei w wystąpieniu prof. dr hab. Lidii Klat-Werteleckiej (Uniwersytet Wrocławski) podkreślono takie ważne formy współpracy, jak udzielanie informacji organom innego państwa, powiadomienia, zabezpieczanie czy egzekwowanie należności innego państwa członkowskiego UE. Ostatni referent panelu trzeciego dr Martin Mašťálek z Uniwersytetu w Pardubicach wskazał na rolę szkół wyższych w rozwoju współpracy transgranicznej. Na szczególne wyróżnienie zasługują inicjatywy wychodzące poza proces dydaktyki akademickiej czy pogłębionych studiów analitycznych, czyli te, które w sposób bezpośredni przyczyniają się do polepszenia jakości życia mieszkańców. Mowa tu o ścisłej współpracy uczelni z władzami lokalnymi, polegającej na organizowaniu wizyt studyjnych na pograniczu, połączonych z opracowaniem analizy SWOT przez studentów oraz programów rozwoju badanych obszarów, konsultowanych w szerokiej dyskusji z władzami i mieszkańcami.

Reasumując przebieg międzynarodowej konferencji naukowej, należy podkreślić wskazywaną zarówno w referatach, jak i w dyskusji konieczność istnienia kompleksowych podstaw prawnych oraz budowy szerokiego poparcia polityków władzy lokalnej, regionalnej oraz centralnej (federalnej) dla idei współpracy transgranicznej oraz realizacji perspektywicznych bilateralnych i trójstronnych projektów współpracy na pograniczu Polski, Czech i Niemiec. Pokłosiem obrad jest publikacja dostępna online: <http://www.bibliotekacyfrowa.pl/publication/73406> w bibliotece cyfrowej Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego.

Renata Kusiak-Winter